

Sygn. akt IV U 929/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 maja 2017 r.

Sąd Okręgowy w Siedlcach IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSO Jerzy Zalański
Protokolant	st. sekr. sądowy Anna Wąsak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 18 maja 2017 r. w S.

odwołania Z. C.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

z dnia 3 października 2016 r. Nr (...)

w sprawie Z. C.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o prawo do emerytury

zmienia zaskarżoną decyzję i ustala Z. C. prawo do emerytury od dnia 1 września 2016 roku.

Sygn. akt IV U 929/16

UZASADNIENIE

Decyzją z 3 października 2016r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S., działając na podstawie art. 184 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze odmówił ubezpieczonemu Z. C. prawa do emerytury, gdyż nie udowodnił on, by do dnia 1 stycznia 1999r. osiągnął 25-letni okres ubezpieczenia oraz 15-letni okres pracy w warunkach szczególnych. Do okresu ubezpieczenia nie uwzględniono czasu pracy Z. C. w gospodarstwie rolnym w okresie od 2 czerwca 1970 r. do 10 lutego 1974 r., ponieważ z przedłużonych dokumentów wynikają rozbieżności co do osób będących właścicielami podanego gospodarstwa. Nie ma również danych potwierdzających istnienie tego gospodarstwa przed dniem 3 listopada 1971 r. Z kolei do stażu pracy w warunkach szczególnych ZUS zaliczył zatrudnienie w (...) S. A. w (...) Sp. z o. o. w S. w latach 1977-1986 i 1992-1998, tj. 14 lat, 6 miesięcy i 19 dni.

Odwołanie od tej decyzji złożył Z. C., który wniósł o jej zmianę i przyznanie mu prawa do emerytury. Ubezpieczony podał, że do stażu pracy w warunkach szczególnych powinien mu zostać uwzględniony okres zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Handlu (...) w S. od 30 czerwca 1986 r. do 25 sierpnia 1991 r., kiedy to pracował jako magazynier oraz kierowca samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony. Do ogólnego stażu

pracy natomiast powinien zostać zaliczony okres od 6 czerwca 1970 r. do 10 lutego 1974 r. kiedy to jako domownik pracował w gospodarstwie rolnym należącym do jego rodziców- J. i G. małż. C. oraz brata T. C..

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie powołując się na przepisy prawa i uzasadnienie zawarte w zaskarżonej decyzji.

Sąd ustalił, co następuje:

Ubezpieczony Z. C., w dniu (...)ukończył 60. rok życia. W dniu 12 września 2016r. wystąpił do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. z wnioskiem o ustalenie prawa do emerytury (wniosek k.1-4 akt emerytalnych). Na podstawie przedłożonych do wniosku dokumentów organ rentowy ustalił, że na dzień 1 stycznia 1999 r. Z. C. udowodnił staż ubezpieczeniowy w wymiarze 24 lat, 9 miesięcy i 25 dni z czego staż pracy w szczególnych warunkach wynosi 14 lat, 6 miesięcy i 19 dni (tj. zatrudnienie w (...) S. A. w S. od 15 listopada 1977r. do 31 maja 1986r. oraz w (...) Sp. z o. o. w S. od 1 września 1992 r. do 31 grudnia 1998 r.). Tylko bowiem za te okresy ubezpieczony przedstawił świadectwa wykonywania prac w warunkach szczególnych. W konsekwencji, zaskarżoną decyzją z dnia 3 października 2016 r. organ rentowy odmówił przyznania ubezpieczonemu prawa do emerytury w wieku obniżonym (decyzja k. 48 akt emerytalnych).

Po ukończeniu szkoły podstawowej ubezpieczony zaprzestał nauki i zajął się pracą w rodzinnym gospodarstwie rolnym. Miało to związek z sytuacją rodzinną, gdyż ojciec ubezpieczonego, J. C. zmarł w czasie, gdy ubezpieczony był dzieckiem (miał rok życia). Gospodarstwo to było położone w miejscowości S. (gmina Z.) i zajmowało obszar ponad 6 ha. Uprawiano w nim zboże i ziemniaki oraz prowadzono hodowlę zwierząt: krów, trzody chlewnej oraz drobiu, tj. kur, kaczek i gęsi.

W dniu 1 czerwca 1970r. Z. C. ukończył 16 lat życia. Od tego dnia, aż do 11 lutego 1974 r., kiedy rozpoczął pracę zawodową poza rolnictwem, codziennie świadczył pracę w rodzinnym gospodarstwie rolnym w wymiarze co najmniej 4 godzin dziennie. Do jego zadań należało wykonywanie sezonowych prac polowych takich jak żniwa, sianokosy, wykopki. Ponadto ubezpieczony zajmował się pracami związanymi z opieką nad zwierzętami, tj. podawał im wodę i pokarm oraz wymieniał ściółkę. Wyprowadzał również krowy na pastwiska i odstawał mleko. W rozpatrywanym okresie obok ubezpieczonego w gospodarstwie tym pracował jego brat, T. oraz matka, G.. Gospodarstwo to stanowiło źródło utrzymania rodziny C. (zeznania świadków J. G. i H. J. k.42v-43v akt sprawy, zeznania ubezpieczonego k.43v-44 akt sprawy, zaświadczenia wydane przez Wójta gminy Z. z 9 września 2016 r. k. 10 akt emerytalnych oraz z 6 października 2016 r. k.60 akt emerytalnych, protokół k.58-59v akt emerytalnych).

W okresie od 2 czerwca 1986r. do 25 sierpnia 1991r. ubezpieczony był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w Wojewódzkim Przedsiębiorstwie Handlu (...) w S.. Początkowo, tj. do 15 lutego 1987r., H. C. pracował jako magazynier. Z dniem 16 lutego 1987r. powierzono mu obowiązki kierowcy i na tym stanowisku ubezpieczony pracował do 25 sierpnia 1991r. Z. C. miał przydzielony pojazd marki S., tj. samochód ciężarowy o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony. Do jego zadań należał przewóz towarów m. in. mebli, sprzętu AGD, butów gumowych. Z. C. zajmował się również rozładunkiem i załadunkiem tych towarów (dokumenty zgromadzone w aktach emerytalnych, w tym świadectwo pracy k.17v akt emerytalnych, umowa o pracę z 2 czerwca 1986 r. k.49 akt emerytalnych, angaże płacowe k.50-56 akt emerytalnych, w tym potwierdzenie powierzenia ubezpieczonemu z dniem 16 lutego 1987 r. obowiązków kierowcy k.57 akt emerytalnych, zeznania świadków Z. O. oraz W. P. k.43-43v akt sprawy, zeznania ubezpieczonego k.44 akt sprawy).

Ubezpieczony nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego (oświadczenie - wniosek o emeryturę k. 2 akt emerytalnych).

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie Z. C. podlegało uwzględnieniu.

Zgodnie z art.184 ust.1 i 2 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2016r., poz.887 ze zm.) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego przewidzianego w art.32, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy ,tj. w dniu 1 stycznia 1999r. osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn oraz osiągnęli okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art.27 ustawy, a także nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wnioski o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa. W myśl przywołanego wyżej art.32 ust.1 i 4 ustawy pracownikom zatrudnionym w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przysługuje emerytura w wieku 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn, a w myśl przywołanego wyżej art.27 ustawy wymagany okres składkowy i nieskładkowy wynosi co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn. Zgodnie z §4 ust.1 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz.43 ze zm.) pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A załącznika do rozporządzenia, nabywa prawo do emerytury w w/w wieku jeżeli ma wymagany okres zatrudnienia (co najmniej 25 lat mężczyzna), w tym co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Ponadto zgodnie z §2 ust.1 przedmiotowego rozporządzenia okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku.

Rozstrzygnięcie niniejszej sprawy wymagało zbadania, czy ubezpieczony spełnia przesłankę wymaganego ogólnego stażu ubezpieczenia w wymiarze co najmniej 25 lat, a także stażu pracy w szczególnych warunkach w wymiarze co najmniej 15 lat. Bezsprzeczne było, iż ubezpieczony spełnia pozostałe, wyrażone w przywołanych wyżej przepisach, warunki do nabycia emerytury w wieku obniżonym.

Analizując okoliczności sprawy Sąd doszedł do przekonania, że wniosek ubezpieczonego o zaliczenie do okresu wymaganego do emerytury okresu pracy w gospodarstwie rolnym zasługuje na uwzględnienie. Chociaż pierwotnie przedłożone zaświadczenie wydane przez Wójta gminy Z. (k. 10 akt emerytalnych) określa okres posiadania przez brata ubezpieczonego gospodarstwa rolnego na czas od 4 listopada 1971r., to w ocenie Sądu, nie można wykluczyć, iż gospodarstwo to znajdowało się w posiadaniu rodziny ubezpieczonego również przed tą datą. Okoliczność tę potwierdza, załączone przez Z. C. po wydaniu zaskarżonej decyzji, zaświadczenie Wójta gminy Z. z 6 października 2016 r. (k. 60 akt emerytalnych) oraz dołączony do niego protokół (58-59v akt emerytalnych). Niezależnie jednak od powyższego, bezsprzecznie zaliczenie okresu od 4 listopada 1971r. do 10 lutego 1974r. jako pracy Z. C. w rolnictwie wystarcza do uznania, że na dzień 1 stycznia 1999 r. legitymuje się on 25-letnim stażem okresów składkowych i nieskładkowych (brakujący okres to jedynie 2 miesiące 5 dni). Zaliczenie takie jest możliwe, gdyż obraz pracy ubezpieczonego w rolnictwie w wymiarze co najmniej 4 godzin dziennie wyłania się z spójnych i logicznych, dlatego też wiarygodnych zeznań samego ubezpieczonego oraz naocznych świadków- mieszkańców w spornym okresie miejscowości S.. Z zeznań tych wynika, że Z. C. wspólnie z bratem T. oraz matką, zajmowali się pracą w ponad 6 ha gospodarstwie rolnym. Rozmiar tego gospodarstwa powodował, że jego utrzymanie wymagało dużego nakładu pracy. Bez wątplenia, mając na uwadze realia pracy w rolnictwie panujące w spornym okresie, kiedy to większość prac wykonywania była ręcznie, stwierdzić należy, iż praca ubezpieczonego, świadczona codziennie, stanowiła istotny wkład w utrzymanie tego gospodarstwa. Z. C. przyznał, iż w gospodarstwie tym nie było traktora i prace wykonywane były przy użyciu konia. Okoliczność ta wpływała na ilość pracy koniecznej do utrzymania gospodarstwa. Należy pamiętać, iż ubezpieczony w związku z trudną sytuacją rodzinną (śmierć ojca ubezpieczonego nastąpiła gdy Z. C. był dzieckiem), ubezpieczony po ukończeniu szkoły podstawowej nie kontynuował nauki i nie pracował zawodowo poza rolnictwem co sprawiło, że przez całe dni pozostawał do dyspozycji celem pracy w gospodarstwie rolnym. Tym samym żądanie ubezpieczonego w omawianym zakresie zasługuje na uwzględnienie, a podstawę powyższego stanowi art.10 ust.1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Zaznaczyć należy, iż w przywołanym artykule posłużono się zwrotem „przypadające przed dniem 1 stycznia 1983r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia”. Nie wskazano przy tym, by zaliczenie takiej pracy było uzależnione od relacji zachodzących

pomiędzy ubezpieczonym a właścicielem czy posiadaczem gospodarstwa rolnego. Nie ma zatem przeszkód, by praca ubezpieczonego świadczona w spornym okresie w gospodarstwie, które znajdowało się w posiadaniu jego brata, była zaliczona do stażu ubezpieczeniowego.

W ocenie Sądu, ubezpieczony trafnie wywodził, iż na dzień 1 stycznia 1999r. legitymuje się 15-letnim okresem pracy w warunkach szczególnych. Ze zgromadzonych bowiem w sprawie dokumentów w postaci ogólnego świadectwa pracy, angaży płacowych jak również korespondujących ze sobą i logicznych zeznań świadków – przelożonych ubezpieczonego: Z. O. oraz W. P., a także zeznań samego ubezpieczonego wynika, że w okresie od 16 lutego 1987r. do 25 sierpnia 1991r. ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracował w Wojewódzkim Przedsiębiorstwie Handlu (...) w S. jako kierowca samochodu o ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony. Co prawda, z treści przywołanych dokumentów wynika, iż ubezpieczony pracował jako kierowca, jednakże z zeznań przywołanych osób wynika, iż ubezpieczony miał przydzielony samochód marki S. o ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony. Jedynie w wyjątkowych przypadkach, tj. w razie awarii tego pojazdu, Z. C. jeździł innym pojazdem. Omówione środki dowodowe, zdaniem Sądu, zasługują na wiarę i są przekonujące. Tym samym, pomimo nieprzedstawienia świadectwa wykonywania prac w warunkach szczególnych, możliwa jest kwalifikacja powyższego zatrudnienia ubezpieczonego jako pracy w warunkach szczególnych. Przypomnieć należy, że praca kierowcy samochodu o ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony zaliczana jest do prac w szczególnych warunkach w myśl wykazu A, działu VIII poz.2 - załącznika do w/w rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. W ocenie Sądu, powyższej kwalifikacji nie wyklucza okoliczność, iż ubezpieczony oprócz pracy kierowcy zajmował się również wyładunkiem i załadunkiem towarów. Zaznaczyć należy, że ciężkie prace załadunkowe i wyładunkowe są zaliczane do prac w warunkach szczególnych (wykaz A, dział VIII, poz. 1). Niewątpliwie, pracę Z. C. przy załadunku i wyładunku towarów uznać należy za ciężką pracę załadunkową. Sąd dał wiarę stwierdzeniu ubezpieczonego, iż przewożonego towaru nie dało się samemu podnieść. Zauważenia wymaga, iż ubezpieczony zajmował się przewozem mebli i sprzętu AGD (łódówki, pralki), czyli przedmiotów ciężkich. Jak zeznał świadek Z. O., ubezpieczony miał za zadanie przewieźć towar z 2-3 wagonów. Mając na uwadze dopuszczalny ciężar całkowity pojazdu, przy użyciu którego pracował ubezpieczony (powyżej 3,5 tony) stwierdzić należy, iż w czasie jednego kursu mógł on przewieźć dużą ilość towarów. Taki rozmiar dokonywanego przewozu sprawia, że załadunek i rozładunek będących co do zasady lekkim przedmiotami, tj. butów gumowych, kwalifikuje się do miana ciężkich prac załadunkowych i rozładunkowych. Prawdliwość takiej wykładni pojęcia użytego w dziale VIII poz. 1 potwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 sierpnia 2015 r. II UK 299/14, w którym wskazał, iż przepis ten wymienia dwa rodzaje prac, z których każda stanowi pracę w warunkach szczególnych. Po pierwsze pracą taką jest wykonywanie ciężkich prac załadunkowych i wyładunkowych, a po drugie prac przeładunkowych, które nie będąc pracami ciężkimi, dotyczą jednak materiałów sypkich, pylistych, toksycznych, żrących lub parzących.

Ubezpieczony przyznał również, iż jego pracodawca nie zatrudniał konwojentów, a przewożony towar zdawał według faktur. Okoliczność ta również nie powinna podważać prawidłowości kwalifikacji jego pracy jako pełnionej w warunkach szczególnych. Na marginesie bowiem przypomnieć należy, iż takiej kwalifikacji nie wyklucza okoliczność wykonywania przez ubezpieczonego również innych czynności pod warunkiem, że są one ściśle związane z pracą w szczególnych warunkach i stanowią integralną część tej pracy albo są wykonywane incydentalnie, a zatem w rozmiarze nieznaczącym dla wymiaru pracy w warunkach szczególnych. W tym miejscu należy powołać się na wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 22 maja 2014 r. III AUa 1141/13. Sąd ten podał, iż gdy chodzi o ten drugi okres nie ma podstaw do odliczania od czasu pracy kierowcy czasu przeznaczonego na czynności konwojenta, czy zaopatrzeniowca, bowiem czynności te zwiększają jedynie zakres odpowiedzialności kierowcy, a nie jego zwykłych czynności. Z istoty charakteru pracy kierowców pojazdów ciężarowych wynika, że przemieszczają oni prowadzone przez siebie pojazdy w celu przewożenia określonych ładunków. Przerw w kierowaniu pojazdami przeznaczonych na załadunek i rozładunek pojazdów nie odliczało się i nadal nie odlicza się od czasu pracy kierowcy. (...) Do zwykłych czynności kierowców samochodów ciężarowych należy nadzór nad załadunkiem i rozładunkiem pojazdu. Stąd też przy ustalaniu wymiaru czasu pracy kierowcy na gruncie § 2 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) nie ma podstaw do badania ile czasu kierowcy zatrudnionemu w warunkach, o których mowa w dziale VIII pkt 2 wykazu A (załącznika do rozporządzenia) zajmowało uczestniczenie w tych czynnościach. Badanie

tych okoliczności byłoby uzasadnione tylko wówczas gdyby ubezpieczony zatrudniony na stanowisku kierowcy-konwojenta raz pracowałby faktycznie tylko jako kierowca, a innym razem wyłącznie jako konwojent towarzyszący innemu kierowcy. (...) Wręcz przeciwnie co najmniej od 1983 roku w Zakładach (...) w R. kierowca był jednocześnie konwojentem przewożonego towaru, a czynności zaopatrzeniowca sprowadzały się do czynności do przyjmowania bądź wydawania faktur, czy też innych dokumentów związanych z przewożonym towarem i ewentualną zapłatą za pobrany poza siedzibą pracodawcy towar. Wszystkie czynności związane z obsługą pojazdu i przewożonych ładunków należą do obowiązków kierowców. Przedstawione stanowisko Sąd Apelacyjny w Łodzi potwierdził w wyroku z dnia 17 lipca 2012 r. III AUa 97/12.

Można doszukiwać się pewnej analogii w przypadku pracy kierowcy samochodu ciężarowego o ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony oraz pracy kierowcy ciągnika. Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wyroku z dnia 3 września 2015 r. III AUa 106/15 podał, iż za pracę w szczególnych warunkach, zgodnie z przepisem zawartym w dziale VIII, pkt 3, załącznika A do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., uznaje się prace kierowców ciągników. Zapis ten odnosi się zatem do określonego wzorca obowiązków wykonywanych przez kierowcę ciągnika. Nie obejmuje on wyłącznie prac związanych z kierowaniem ciągnikiem. (...) tego rodzaju pojazdów została powiązana z całym zespołem czynności. Przyjęcie przeciwnego założenia jest trudne, jeśli weźmie się pod uwagę treść przepisu. Nie wskazuje on bowiem, że pracą w szczególnych warunkach jest "prowadzenie ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych". Oznacza to, że w skład "prac kierowców ciągników" wchodzi również czynności załadunkowo - wyładunkowe. Warunkiem jest to, że muszą one dotyczyć przewożonych towarów. Staje się to oczywiste, jeśli uwzględni się, że ciągniki służą do transportu na niewielką odległość. W rezultacie czynności związane z konwojowaniem (pod tym pojęciem w zakładzie wnioskodawcy rozumiano ponoszenie odpowiedzialności za przewożony ładunek), załadunkiem i wyładunkiem są bezpośrednio powiązane z samym kierowaniem ciągnikiem. W konsekwencji nie można ich wyłączyć, a w rezultacie uważać, że ubezpieczony nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. W dalszej części rozważań prawnych Sąd ten podał, iż pojęcie "prace kierowców ciągników" obejmują również dodatkowe czynności umożliwiające wykonywanie przewozu. Rację ma Sąd pierwszej instancji, że kierowca ciągnika może oczekiwać na załadunek i wyładunek albo pomagać przy tych czynnościach. Nie jest również wykluczone, że będzie je dokonywał samodzielnie. Ustalenia tego rodzaju nie zmieniają kwalifikacji, że jest on "kierowcą ciągnika". Poglądy wyrażone w tym orzeczeniu powinny wpływać na rozstrzygnięcie niniejszej sprawy. Tym samym, zdawanie towaru według faktur, podobnie jak w przypadku zadań związanych z załadunkiem i rozładunkiem towarów, określić należy jako ściśle związane czynności z pracą kierowcy samochodu ciężarowego.

W konsekwencji po zaliczeniu do stażu pracy w szczególnych warunkach spornego okresu ubezpieczony legitymuje się na dzień 1 stycznia 1999r. stażem pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 15 lat.

Mając na uwadze powyższe okoliczności, Sąd na podstawie art.477¹⁴ §2 kpc zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił, że ubezpieczonemu przysługuje prawo do emerytury od 1 września 2016r., tj. od miesiąca, w którym ubezpieczony złożył wniosek o nabycie spornego prawa.